

De viktigaste resultaten från 2024 års europeiska skolundersökningsprojekt för alkohol och narkotika (Espad)

ESPAD⁺

ESPAD 2024

I denna rapport sammanfattas de viktigaste resultaten från den åtta omgången av det europeiska skolundersökningsprojektet för alkohol och narkotika (Espad), som genomfördes bland 113 882 elever mellan 15 och 16 år i 37 europeiska länder under 2024. Denna upplaga markerar 30 år av undersökningar av ungdomars riskbeteenden i hela Europa och introducerar ett nytt fokus på psykiskt välbefinnande och förebyggande verksamhet, eftersom dessa aspekter blir allt viktigare för ungdomars hälsa.

Denna rapport om de viktigaste resultaten finns tillgänglig på 33 språk och är optimerad för onlinevisning. En mer omfattande rapport, *ESPAD Report 2024: Results from the European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs (ESPAD)*, kommer att publiceras i oktober 2025.

Senast uppdaterad: 20 maj 2025

Resultatöversikt

Espad 2024 markerar 30 år av undersökningar av ungdomars riskbeteenden i hela Europa, med 37 deltagande länder. Fokus ligger fortfarande på beteenden och trender inom substansbruk, men i denna upplaga införs ett nytt fokus på psykiskt välbefinnande och förebyggande verksamhet, eftersom dessa aspekter blir allt viktigare för ungdomars hälsa. I takt med att ungdomars beteenden förändras fortsätter Espads långsiktiga kartläggningar att ge viktiga insikter för att

vägleda förebyggande och politiska insatser, samtidigt som insatsernas effektivitet och relevans säkerställs.

Trots att substansbruket har minskat under lång tid ger nya trender upphov till nya farhågor. Cigarettrökning har minskat markant under de senaste årtiondena och livstidsprevalensen har halverats under perioden 1995–2024. Tidig debut förekommer dock fortfarande, särskilt bland flickor. Andelen flickor som är 13 år eller yngre och som röker dagligen har ökat under de senaste åren. Samtidigt har användningen av e-cigarett ökat kraftigt bland ungdomar, med ökande andel tidig debut och daglig användning, vilket dels ökar oron över den dubbla användningen av traditionella cigaretter och e-cigarett, dels återspeglar övergång till alternativa nikotinprodukter.

Alkoholkonsumtionen har också minskat över tid, både den totala konsumtionen och berusningsdrickandet. Denna minskning är dock mer uttalad bland pojkar, medan trenden bland flickor är mer stabil. Trots dessa framsteg är alkohol fortfarande lättillgängligt, och en tidig alkoholdebut och intensivkonsumtion av alkohol är fortfarande ett stort problem i vissa regioner.

Cannabis är fortfarande den vanligaste typen av narkotika, även om livstidsprevalensen har sjunkit till den lägsta nivån sedan 1995. Pojkar rapporterar i allmänhet en högre användning, men skillnaderna mellan könen minskar, med vissa undantag där flickorna går om pojkarna. Tidig debut och högriskbruk är fortfarande ett problem, även om den totala aktuella användningen (definierad som under de senaste 30 dagarna) har sjunkit till 5 %, vilket återspeglar en långsiktig nedåtgående trend. Den upplevda tillgängligheten varierar stort, men cannabis är fortfarande den olagliga substans som är lättast att få tag på bland eleverna.

Användningen av annan narkotika har minskat bland Espad-eleverna och skillnaderna mellan könen har minskat, även om pojkar i allmänhet fortfarande rapporterar högre användning och upplevd tillgänglighet. Samtidigt ökar användningen av inhalanter (dvs. sniffning, boffning och lustgas) bland flickor, liksom användningen av receptbelagda läkemedel på ett icke förskrivet sätt.

Utöver substanserna förändras också riskbeteenden. Gaming (dataspel online) har ökat kraftigt bland Espad-eleverna, särskilt bland flickor, och är inte längre en aktivitet som till övervägande del utförs av pojkar, vilket speglar bredare förändringar av digitala beteenden. Trots en ökning av andelen som spelar online är det problematiska spelandet fortfarande stabilt. Däremot har oron för problematisk användning av sociala medier ökat, särskilt bland pojkar, medan användningen bland flickor är fortsatt hög.

Spel om pengar ligger fortsatt på stabila nivåer men onlinespelandet har ökat kraftigt och det skadliga spelandet har nästan fördubblats, med en tydligare ökning bland flickor.

Psykiskt välbefinnande rapporteras i genomsnitt av 59 % av eleverna. Resultaten visar på betydande regionala skillnader och skillnader mellan könen, där flickor konsekvent rapporterar sämre välbefinnande än pojkar. De lägsta nivåerna av välbefinnande noteras i länder där det råder konflikter och instabilitet.

Förebyggande insatser är utbredda och de flesta elever har deltagit i minst en insats. Alkohol är det ämne som oftast tas upp, medan olagliga substanser och riskbeteenden får mindre

uppmärksamhet. Kompetensbaserade förebyggande program, som betonar interaktiva metoder, är vanligare i västra och södra Europa. Ett fokus för framtida undersökningsomgångar kan vara i vilken utsträckning de förebyggande insatser som tillhandahålls kan anses vara evidensbaserade eller inte.

Datautforskare

ESPAD trends by country

Country

Country average (non-weighted)

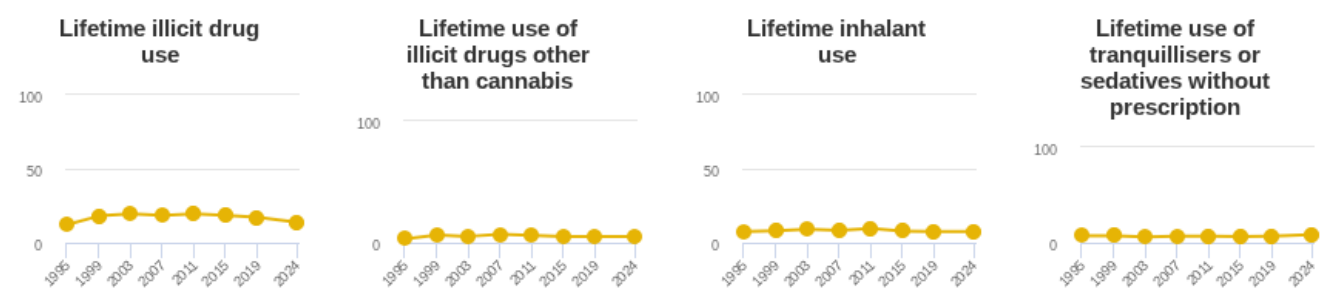
Gender

Boys

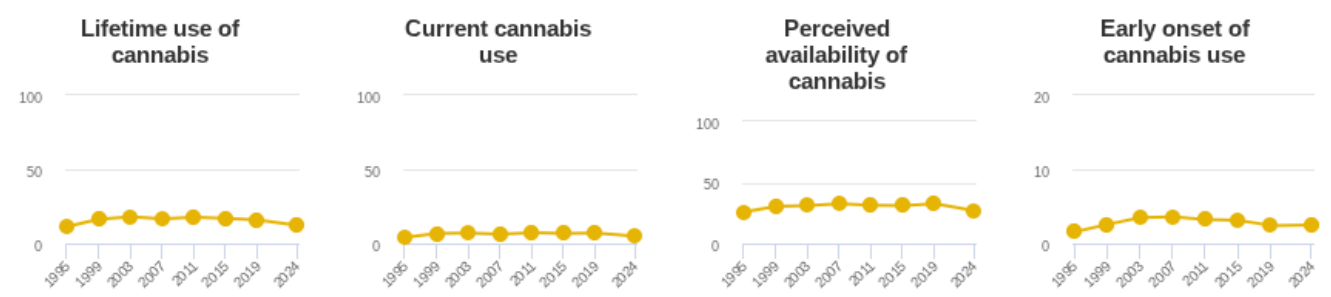
Girls

All

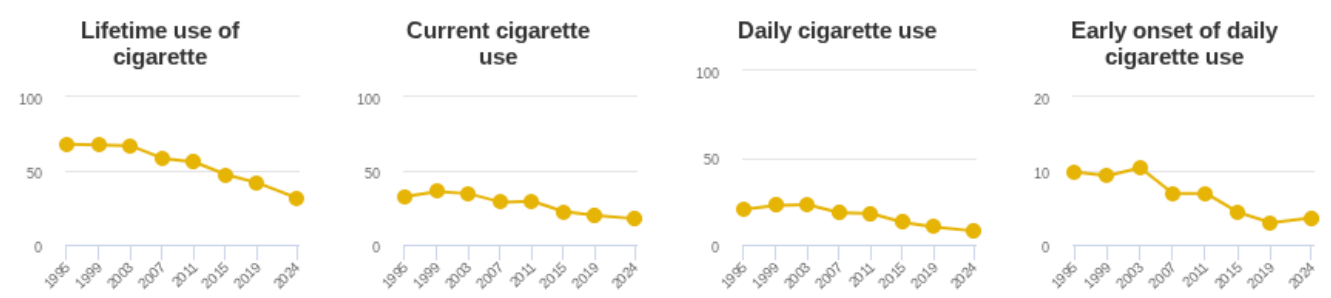
Illicit drugs, inhalants and non-prescription use of medicines

Cannabis

Cigarettes/e-cigarettes

**Lifetime use of
cigarette/e-
cigarette**

**Current cigarette/e-
cigarette use**

**Daily cigarette/e-
cigarette use**

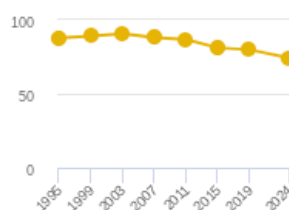

**Early onset of daily
cigarette/e-
cigarette use**

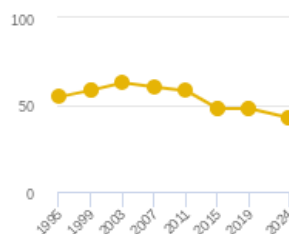

Alcohol

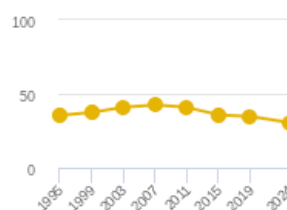
**Lifetime alcohol
use**

Current alcohol use

**Heavy episodic
drinking**

Non-substance indicators

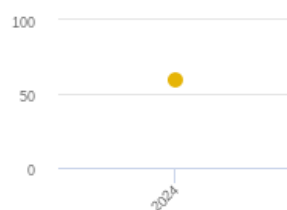
**Gaming in the last
12 months**

**Gambling in the
last 12 months**

**Good mental well-
being (last 2 weeks)**

ESPAD trends by indicator

Indicator

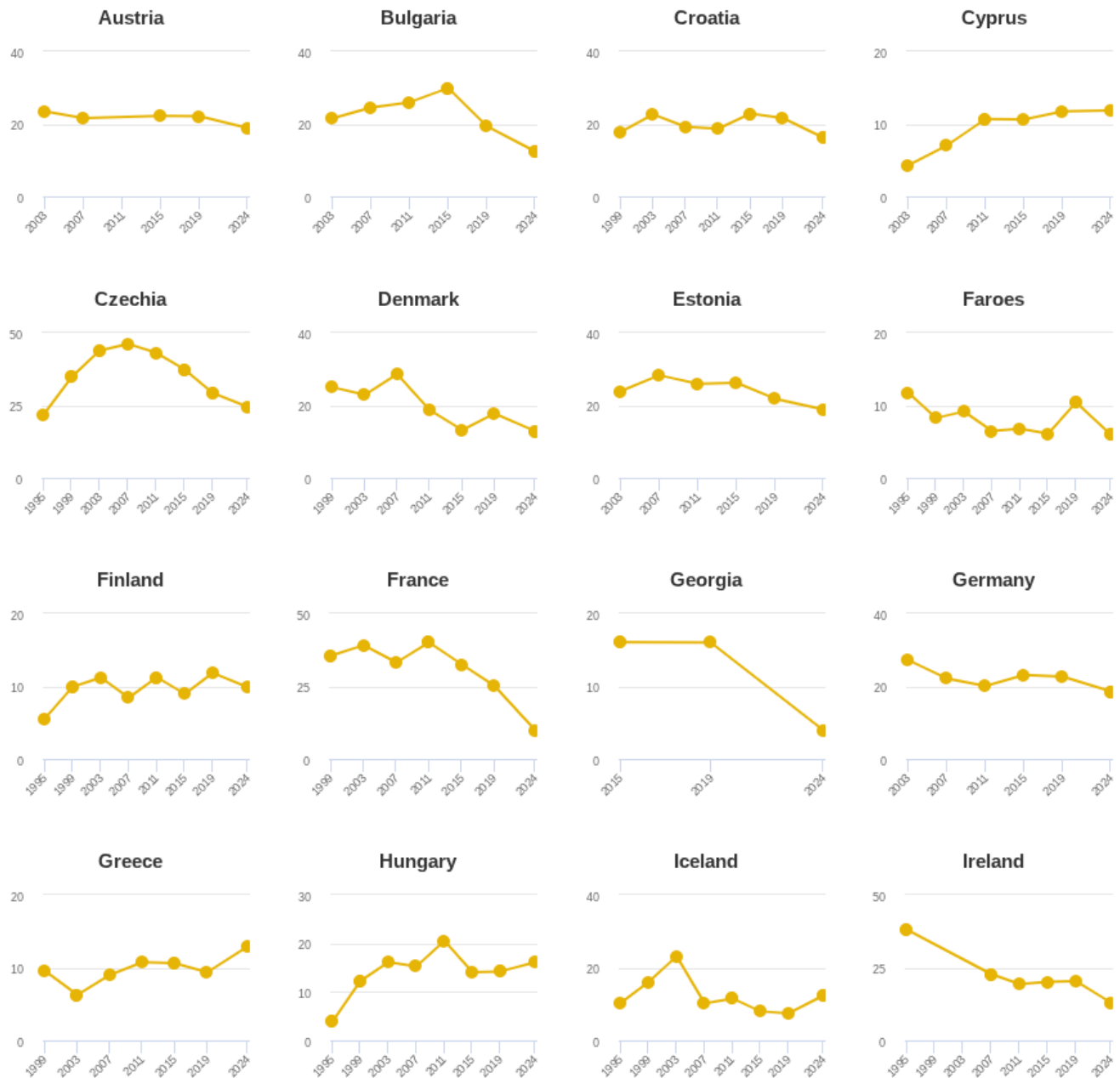
Lifetime illicit drug use

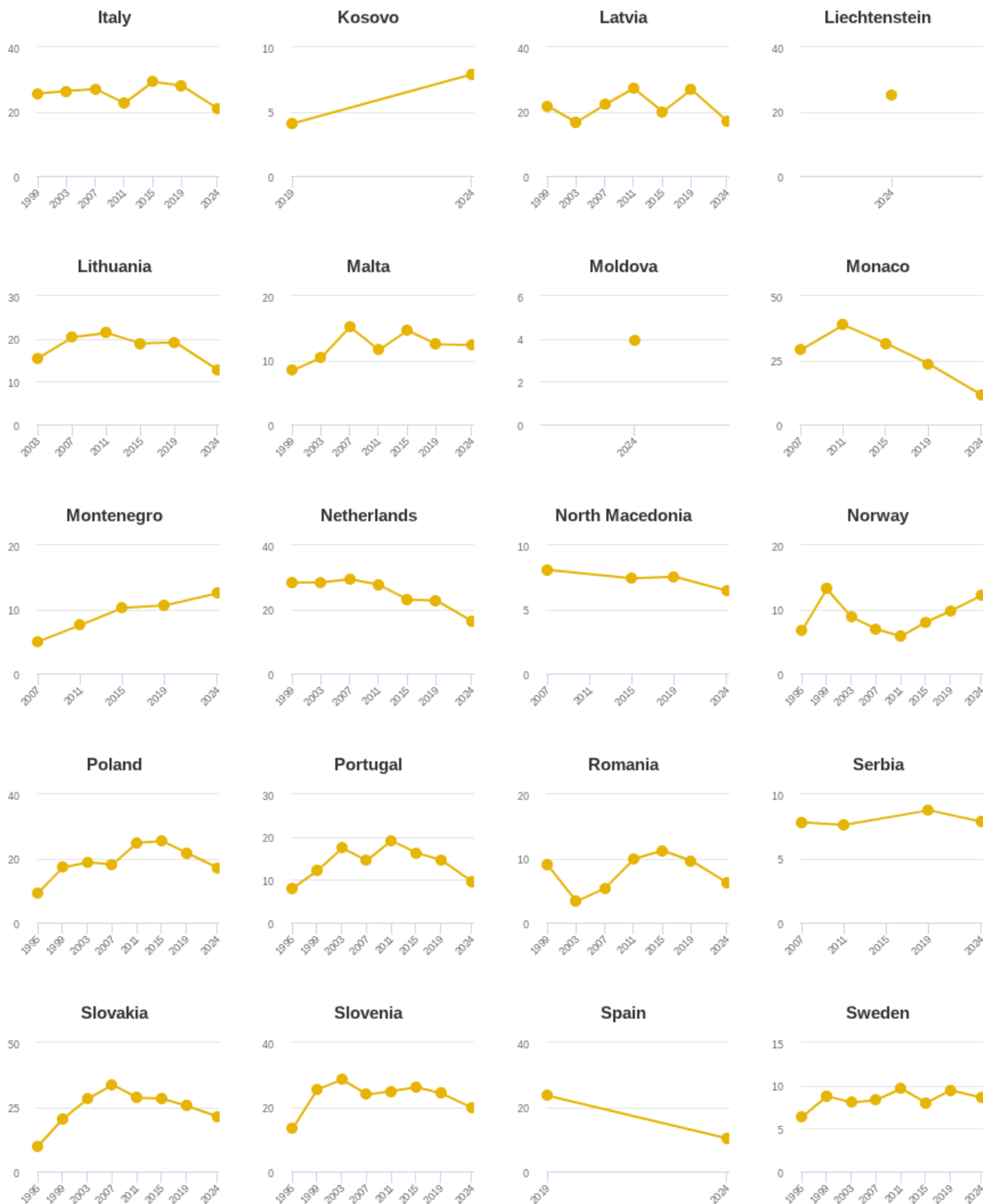
Gender

Boys

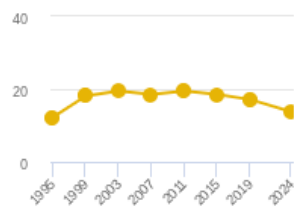
Girls

All

Country average
(non-weighted)

Indicator

Lifetime illicit drug use

Gender

Boys

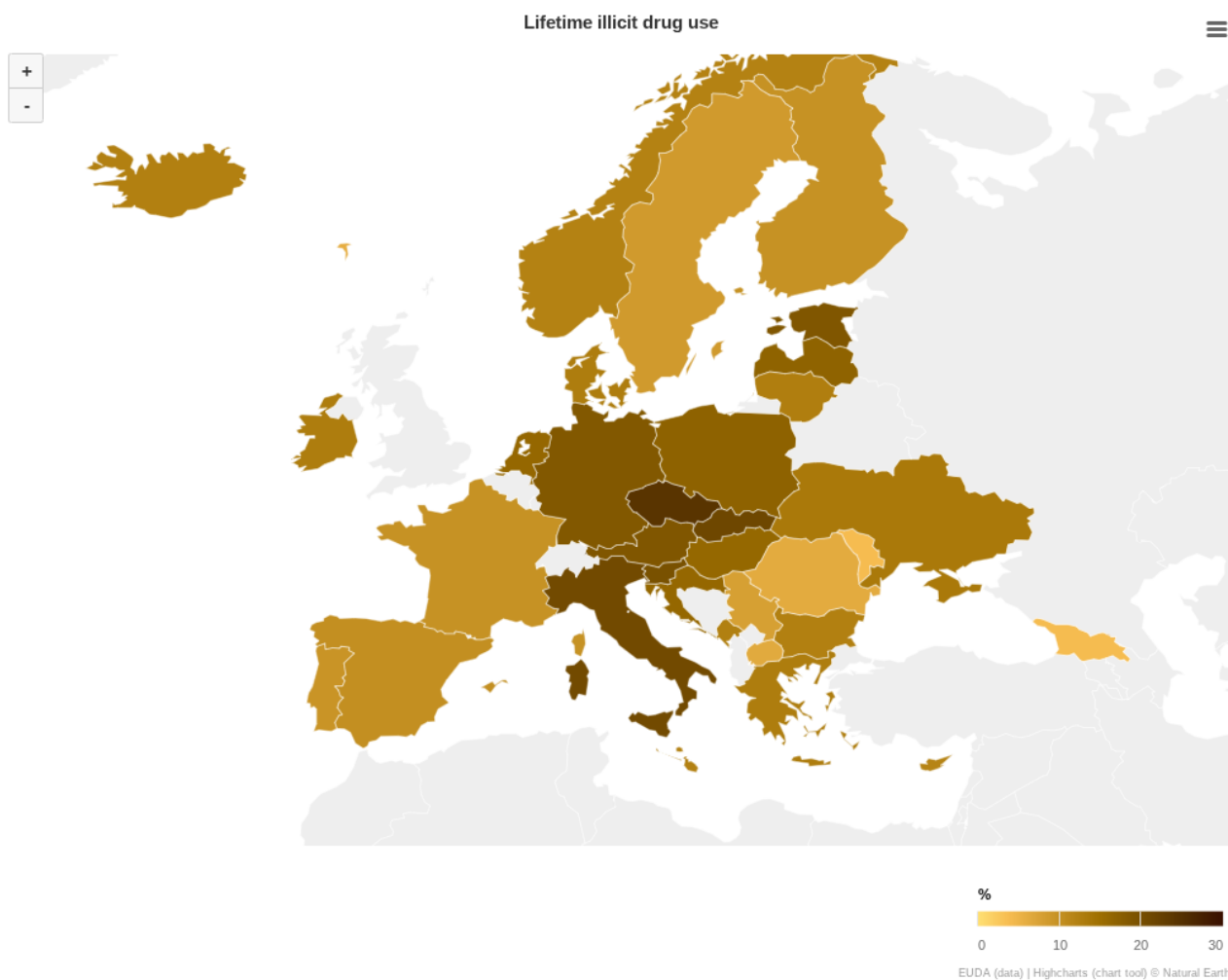
Girls

All

Year

2024

Country

Viktiga resultat

Cigaretttrökning

Cigarettanvändningen är fortfarande utbredd bland ungdomar i Espad-länderna, och nästan var tredje elev har rökt cigaretter minst en gång i sitt liv (32 % i genomsnitt). De högsta prevalensnivåerna noteras i Ungern (51 %) och Slovakien (46 %), medan de lägsta noteras på Island (13 %) och Malta (16 %). Skillnaderna mellan könen visar en något högre prevalens bland flickor (32 % jämfört med 31 % bland pojkar). Denna skillnad mellan könen är tydlig i över två tredjedelar av länderna, med de största skillnaderna i Rumänien (47 % jämfört med 36 %) och Bulgarien (46 % jämfört med 36 %). I vissa länder är det dock omvänt, särskilt i Kosovo (¹) (47 % bland pojkar jämfört med 36 % bland flickor) och Georgien (35 % jämfört med 24 %).

I genomsnitt uppger 15 % av Espad-eleverna att de rökte cigaretter för första gången när de var 13 år eller yngre. De högsta andelarna noteras i Slovakien (24 %) och Kosovo (23 %), medan de lägsta återfinns på Island (6,4 %) och Malta (7,1 %). I drygt hälften av länderna är tidig rökdebut vanligare bland flickor, särskilt i Bulgarien (23 % jämfört med 17 %). Bland de länder där pojkar är mer benägna att börja i tidig ålder är skillnaden störst i Kosovo (31 % jämfört med 16 %).

Mer än hälften av Espad-eleverna (55 %) anser att det är ganska eller mycket lätt att få tag på cigaretter. Denna uppfattning är som högst i Danmark (76 %), följt av Tyskland och Norge (70 %). De lägsta andelarna rapporteras däremot i Kosovo (32 %) och Moldavien (23 %). Totalt sett är pojkar mer benägna än flickor att uppfatta cigaretter som lättillgängliga (61 % jämfört med 50 %).

Aktuellt cigarettbruk, definierat som rökning under de senaste 30 dagarna, rapporteras av 18 % av eleverna. Den högsta prevalensen observeras i Kroatien och Ungern (32 %), medan de lägsta noteras på Island (4,2 %) och i Sverige (8,2 %). Aktuell rökning är vanligare bland flickor i över hälften av Espad-länderna, och den största skillnaden mellan könen rapporteras i Bulgarien (34 % jämfört med 25 %) och Rumänien (30 % jämfört med 22 %). Mönstret är dock det omvända i Kosovo (33 % jämfört med 23 %) och Georgien (18 % jämfört med 9,5 %), där det är en större andel pojkar som röker.

Daglig användning av cigaretter rapporteras av 7,9 % av Espad-eleverna, med liknande andelar bland båda könen. De högsta nivåerna noteras i Bulgarien och Kroatien (20 %), medan de lägsta finns på Island (0,8 %).

En annan viktig siffra är den dagliga användning som rapporteras av elever som började röka i tidig ålder (13 år eller yngre). I genomsnitt återfinns 3,6 % av eleverna i denna kategori, med den högsta andelen i Bulgarien (8,7 %).

Att följa trenderna: hur beteenden har förändrats mellan 1995 och 2024

Mellan den första och den senaste Espad-undersökningen har livstidsprevalensen för cigarettanvändning minskat stadigt, med en halvering från 68 % till 32 %. Den största minskningen skedde mellan 2019 och 2024 (en minskning med 10 procentenheter). Under denna 30-årsperiod var minskningen av prevalensen större bland pojkar, från 70 % till 30 %. De länder som har noterat de största minskningarna är Färöarna, Irland, Island och Sverige.

Att ha använt under de senaste 30 dagarna visar också på en konstant nedgång, från 33 % till 18 %, med nästan överlappande trender mellan pojkar och flickor. Ett liknande mönster observeras när det gäller daglig rökning, som minskade från 20 % till 8 %.

Slutligen har andelen dagliga rökare i åldern 13 år eller yngre också minskat under de tre årtiondena (från 10 % 1995 till 3,6 % 2024). En jämförelse mellan 2019 och 2024 visar dock på en liten ökning (plus 0,6 %). Eftersom prevalensen bland pojkar är oförändrad i de två senaste undersökningarna drivs ökningen av flickorna, vars andel ökar från 2,5 % till 3,6 %, vilket bekräftar deras inblandning i nästan alla observerade rökmönster.

Användning av både traditionella cigaretter och e-cigarett

Även om cigarettökning är den vanligaste formen av tobaksanvändning underskattas nikotinkonsumtionen om man enbart fokuserar på den, på grund av ökningen av alternativa produkter. Om man ser till både cigaretter och e-cigarett ökar livstidsanvändningen från 32 % till 47 %, med stora öknings i Tjeckien och Estland. Aktuell användning ökar från 18 % till 28 %, med en anmärkningsvärd ökning bland flickor både vad gäller livstidsanvändning och aktuell användning.

Om man räknar med daglig användning av både cigaretter och e-cigarett ökar prevalensen från 7,9 % till 14 % (15 % bland flickor jämfört med 12 % bland pojkar), med större förekomst i Bulgarien och Ungern (25 %).

Daglig användning som påbörjats i tidig ålder visar också en anmärkningsvärd ökning när dubbel användning beaktas (användning av både cigaretter och e-cigarett), från 3,9 % till 6 %. I detta fall noteras de största ökningarna i Litauen och Estland, återigen mer uttalade bland flickor.

E-cigarettanvändning

I genomsnitt rapporterar 44 % av eleverna i Espad-länderna att de har använt e-cigarett minst en gång i sitt liv, och de nationella prevalenserna varierar från 22 % i Portugal till 57 % i Ungern.

I 13 av 37 Espad-länder har minst hälften av eleverna provat e-cigarett, medan det i endast sex länder (Portugal, Malta, Island, Nordmakedonien, Montenegro och Irland) är färre än en tredjedel av eleverna som uppger att de någon gång har använt e-cigarett.

Överlag rapporterar flickor (46 %) en högre livstidsprevalens för användning av e-cigarett jämfört med pojkar (41 %), med undantag för Kosovo, Georgien, Moldavien, Färöarna, Nordmakedonien, Ukraina och Portugal. De största skillnaderna mellan könen finns i Liechtenstein och på Malta, där prevalensen bland flickor överstiger prevalensen för pojkar med 13 procentenheter, och i Kosovo, där pojkar däremot rapporterar

en prevalens som är 12 procentenheter högre än den som rapporteras av flickor (51 % jämfört med 39 %).

I genomsnitt prövade 16 % av eleverna e-cigarett när de var 13 år eller yngre, med de största andelarna i Estland (33 %) och Litauen (31 %) och de minsta i Portugal (5,4 %) och Montenegro (7,4 %). Tidig användning av e-cigarett är vanligare bland flickor än pojkar i de flesta länder. De största skillnaderna observeras i Estland (37 % för flickor jämfört med 29 % för pojkar), Lettland (34 % jämfört med 27 %) och Irland (18 % jämfört med 12 %). I Kosovo rapporterar däremot pojkar en prevalens som är 12 procentenheter högre än den som rapporteras av flickor (25 % jämfört med 13 %).

En stor andel av eleverna (60 %) anser att det är ganska eller mycket lätt att få tag på e-cigarett om man vill, med stora skillnader mellan länderna, från 33 % i Kosovo till 82 % i Danmark. I 20 länder ligger denna uppfattning över genomsnittet, där minst 60 % av eleverna anser att e-cigarett är lättillgängliga. I genomsnitt rapporterar pojkar och flickor liknande nivåer av upplevd tillgänglighet.

Aktuell användning av e-cigarett, definierat som användning under de senaste 30 dagarna, rapporteras av 22 % av eleverna (19 % för pojkar och 25 % för flickor). De lägsta nivåerna observeras i Portugal och på Färöarna (båda 6,4 %) samt på Malta (10 %), medan de högsta nivåerna av aktuell e-cigarettanvändning rapporteras i Polen (36 %) och Serbien (34 %).

Daglig användning av e-cigarett varierar mellan länderna, från 1,5 % på Färöarna till 20 % i Polen. I 22 länder är den dagliga användningen av e-cigarett betydligt större bland flickor, medan den endast i två länder, nämligen Kosovo (7,7 % jämfört med 5,8 %) och Georgien (4,2 % jämfört med 1,2 %), är större bland pojkar.

Att följa trenderna: hur beteenden har förändrats mellan 2019 och 2024

Populariteten och prevalensen för användning av e-cigarett har ökat kraftigt under det senaste årtiondet och de flesta Espad-länder rapporterar en ökning sedan 2019.

Uppgifter från 32 länder som samlade in information om användningen av e-cigarett för både 2019 och 2024 visar att livstidsanvändningen ökade från 41 % till 43 %, medan den aktuella användningen ökade från 14 % till 22 % under samma period. Av dessa 32 länder rapporterade 11 en minskning i livstidsanvändningen, och de största minskningarna observerades i Monaco (från 63 % till 44 %), Ukraina (från 51 % till 37 %) och Litauen (från 65 % till 51 %). De största ökningarna av användningen av e-cigarett ägde rum i Serbien (från 18 % till 51 %) och Grekland (från 35 % till 52 %).

Liknande trender observerades för aktuell användning av e-cigarett, vilken minskade särskilt i Monaco och Litauen, medan stora ökningar noterades i Serbien (29 procentenheter) och Kroatien (20 procentenheter).

Alkoholkonsumtion

Livstidsanvändning av alkohol rapporteras av 73 % av ungdomarna i Espad-länderna. De högsta prevalenserna observeras i Ungern (91 %) och Danmark (90 %), medan de lägsta har registrerats i Kosovo (29 %) och på Island (41 %).

Könsskillnader tyder på en något högre prevalens bland flickor (74 %) än pojkar (72 %), ett mönster som observeras i mer än hälften av länderna. De tydligaste skillnaderna mellan könen finns på Island (48 % jämfört med 34 %), i Lettland (84 % jämfört med 73 %) samt i Litauen, på Malta och i Monaco, där skillnaden är 10 procentenheter. I vissa länder är dock mönstret det motsatta, framför allt i Kosovo (37 % bland pojkar jämfört med 23 % bland flickor).

I genomsnitt anger 33 % av Espad-eleverna att de drack sin första alkoholhaltiga dryck när de var 13 år eller yngre, ett mått på tidig alkoholkonsumtion, medan 8 % uppger att de upplevt berusning vid samma ålder. De högsta nivåerna av tidig konsumtion rapporteras i Georgien (64 %) och Moldavien (49 %), medan den lägsta rapporteras på Island (12 %) samt i Kosovo och Norge (14 %). På samma sätt är berusning i tidig ålder vanligast i Georgien (25 %) och Bulgarien (14 %), och minst vanligt i Kosovo (3 %), Frankrike och Portugal (3,6 %) och på Färöarna (3,9 %).

Pojkar rapporterar något högre nivåer än flickor, både när det gäller att dricka alkohol (34 % jämfört med 33 %) och att bli berusad (8,2 % jämfört med 7,8 %). När det gäller alkoholkonsumtion vid 13 års ålder eller tidigare ökar dock gapet i vissa länder, med högre andelar för pojkar, till exempel i Nordmakedonien (35 % jämfört med 22 %), Montenegro (47 % jämfört med 36 %) och Serbien (49 % jämfört med 37 %). I Lettland och Litauen är det däremot flickorna som rapporterar de högsta andelarna (46 % jämfört med 35 %, respektive 35 % jämfört med 26 %). När det gäller berusning i tidig ålder framträder också skillnader mellan könen på nationell nivå. I Georgien uppvisar pojkar en högre prevalens än flickor (30 % jämfört med 20 %). Mönstret är dock det omvända i Tjeckien (14 % bland flickor jämfört med 7,6 % bland pojkar) och Estland (14 % jämfört med 9,3 %).

Tre av fyra Espad-elever (75 %) anser att alkoholhaltiga drycker är ganska eller mycket lätta att få tag på. Denna uppfattning är störst i Danmark och Tyskland (94 %), följt av Grekland (92 %), medan de minsta andelarna rapporteras i Kosovo (42 %) och på Island (54 %). Totalt sett tenderar flickor att uppfatta alkohol som lättare att få tag på än pojkar (77 % jämfört med 73 %), särskilt i Litauen (64 % jämfört med 51 %), Cypern (78 % jämfört med 66 %) och Lettland (74 % jämfört med 62 %).

Aktuell alkoholkonsumtion, definierad som konsumtion under de senaste 30 dagarna, rapporteras av 42 % av eleverna. Den högsta prevalensen observeras i Danmark (68 %) och Tyskland (62 %), medan den lägsta har registrerats på Island (12 %) och Kosovo (14 %). Den aktuella alkoholkonsumtionen är något högre bland flickor (43 % jämfört med 41 %), med den största

skillnaden mellan könen i Lettland (35 % jämfört med 25 %), på Malta (42 % jämfört med 33 %) och i Ukraina (45 % jämfört med 36 %). Mönstret skiljer sig dock åt på Cypern, där andelen bland pojkarna är större än bland flickorna (49 % jämfört med 35 %).

Att ha känt sig berusad vid minst ett tillfälle under de senaste 30 dagarna har rapporterats av 13 % av alla Espad-elever. De högsta nivåerna observeras i Danmark (36 %), Österrike (24 %) och Ungern (22 %), medan de lägsta noteras i Kosovo (4,9 %). Överlag är andelarna lika mellan könen. På nationell nivå rapporterar dock flickor i en högre andel än pojkar att de varit berusade och den största skillnaden observeras på Cypern (12 % för flickor jämfört med 4,4 % för pojkar).

Ett viktigt mått på hög alkoholkonsumtion är intensivkonsumtion, som definieras som intag av fem eller fler glas vid ett och samma tillfälle under de senaste 30 dagarna. I genomsnitt är prevalensen i Espad-länderna 31 %, med större andelar rapporterade i Danmark (55 %), Tyskland (49 %) och Österrike (48 %), och minst andel på Island (8,9 %). Pojkar och flickor uppvisar i genomsnitt liknande nivåer vad gäller detta mönster. På nationell nivå förekommer dock betydande könsskillnader: pojkar rapporterar högre prevalens i Montenegro (27 % jämfört med 18 %) och Liechtenstein (41 % jämfört med 35 %), medan flickor har högre prevalens på Malta (34 % jämfört med 25 %).

Att följa trenderna: hur beteenden har förändrats mellan 1995 och 2024

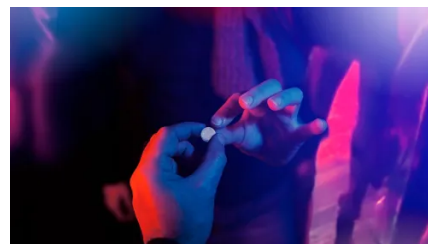
Mellan 1995 och 2024 har livstidsanvändningen av alkohol i Espad-länderna uppvisat en nedåtgående trend, med en minskning från 88 % till 74 %, om än med vissa fluktuationer. Prevalensen nådde en topp på 91 % i 2003 års undersökning innan den minskade under de följande åren. De största minskningarna har inträffat på Island (från 79 % till 41 %) och i Sverige (från 89 % till 56 %), men det bör påpekas att dessa uppgifter inte alltid finns tillgängliga för alla länder sedan 1995. Trenderna för pojkar och flickor följer ett liknande mönster.

Alkoholkonsumtion under de senaste 30 dagarna har också minskat mellan den första och den senaste Espad-undersökningen, från 55 % till 43 %. Denna trend återspeglar den minskning av livstidskonsumtionen som har observerats, med en högsta prevalens på 63 % under 2003. De största minskningarna har inträffat på Island (från 56 % till 12 %), på Irland (från 66 % till 35 %) och i Finland (från 57 % till 27 %).

Även om intensivkonsumtionen av alkohol har minskat från 36 % till 30 % under den 30-åriga observationsperioden, nåddes en topp på 42 % år 2007 efter att ha ökat sedan 1995. Denna trend är tydlig hos både pojkar och flickor. För pojkar inträffade toppen tidigare (47 % år 2003) och den kvarstod under 2007, medan en topp på 38 % registrerades för flickor 2007. Den totala minskningen bland flickor mellan 1995 och 2024 har dock endast uppgått till en procentenhet.

Narkotikaanvändning

I genomsnitt uppger 13 % av Espad-eleverna att de har använt narkotika minst en gång i sitt liv. Livstidsprevalensen för narkotikaanvändning varierar kraftigt mellan Espad-länderna. De högsta nivåerna observeras i Liechtenstein (25 %) och Tjeckien (24 %), och de lägsta i Georgien och Moldavien (båda 3,9 %).

Totalt sett finns det endast en liten skillnad mellan könen, där 14 % av pojkarna och 12 % av flickorna uppger att de någon gång har använt narkotika. En relativt stor skillnad på 8 procentenheter observeras mellan pojkar och flickor i Ukraina. Malta sticker ut, där livstidsprevalensen bland flickor överstiger den bland pojkar med 6 procentenheter (15 % jämfört med 9,3 %).

När det gäller enskilda substanser är cannabis den vanligaste drogen (12 % avseende livstidsanvändning), följt av kokain (2,3 %), ecstasy/MDMA (2,1 %), LSD eller andra hallucinogener (1,8 %) och amfetamin (1,8 %). Den genomsnittliga livstidsprevalensen för användning av metamfetamin, crack, heroin och GHB är fortsatt lägre, cirka 1 % för var och en av drogerna. I genomsnitt uppvisar pojkar högre livstidsprevalens än flickor för varje substans.

På nationell nivå varierar användningen av amfetamin från 0,7 % i Georgien och Monaco till 4,3 % i Ungern, medan användningen av metamfetamin varierar från 0,5 % i Monaco och Nordmakedonien till 3,1 % i Polen. Cypern har den högsta livstidsprevalensen bland Espad-länderna för användning av LSD och andra hallucinogener (6,8 %) och kokain (6,2 %). Landet rapporterar också den högsta prevalensen för ecstasy/MDMA (4,7 %), crack och heroin (båda 4,1 %) och GHB (3,4 %).

Användning av annan narkotika än cannabis

Även om cannabis står för den största andelen av den rapporterade användningen av narkotika, är den genomsnittliga livstidsprevalensen för användning av annan narkotika än cannabis betydligt lägre och ligger på 5 %. På nationell nivå varierar andelen från 1,7 % i Georgien till 9,9 % på Cypern, och relativt hög prevalens rapporteras även på Island (7,9 %) och i Montenegro (7,6 %). I genomsnitt är prevalensen högre bland pojkar än bland flickor (5,4 % jämfört med 4,5 %).

Användningen av kokain/crack vid åldern 13 år eller yngre är i genomsnitt 0,9 % bland de 17 länder som samlade in denna information under 2024, med den högsta prevalensen i Ukraina (4 %). Totalt sett är det mer sannolikt att pojkar (1,2 %) börjar tidigt än flickor (0,5 %), även om den genomsnittliga skillnaden ligger kvar under en procentenhet. Liknande mönster framträder för amfetamin/metamfetamin och ecstasy/MDMA, där Ukraina rapporterar de högsta nivåerna (3,3 % respektive 3,7 %) och Kosovo den näst högsta prevalensen (1,4 % för båda).

Den upplevda tillgängligheten av annan narkotika än cannabis är relativt låg. I genomsnitt uppger 13 % av eleverna att det är enkelt att få tag på kokain, 11 % för ecstasy/MDMA, 9 % för amfetamin och nästan 8 % för både crack och metamfetamin.

Det finns stora skillnader mellan länderna när det gäller den upplevda tillgängligheten av substanser. Norge rapporterar en större andel elever som upplever att substanserna är lättillgängliga, med de högsta siffrorna för kokain (28 %), ecstasy/MDMA (25 %) och amfetamin (19 %). Slovenien rapporterar den högsta upplevda tillgängligheten av crack (13 %) bland de 16 länder som samlade in denna information. En hög grad av upplevd tillgänglighet finns också för både amfetamin (18 %) och metamfetamin (15 %) i Montenegro. Den upplevda tillgängligheten av annan narkotika är däremot fortsatt låg i Georgien, i Moldavien och på Färöarna, med en andel som i allmänhet ligger på mellan 1,8 % och 3,6 %.

Den upplevda tillgängligheten av substanser är i allmänhet högre bland pojkar än bland flickor, med undantag för kokain, som i genomsnitt rapporteras som mer lättillgängligt av flickor (13 %) än av pojkar (12 %). För varje substans ligger den genomsnittliga skillnaden mellan könen på under 1,5 procentenheter. Mönstren för könsskillnader varierar dock mellan olika länder och substanser. I vissa länder, som Liechtenstein och Monaco, rapporterar pojkar en högre upplevd tillgänglighet av olagliga substanser, medan flickor rapporterar en högre upplevd tillgänglighet än pojkar i andra länder, som Cypern, Slovakien, Bulgarien och Malta.

Att följa trenderna: hur beteenden har förändrats mellan 1995 och 2024

Generellt sett ökade livstidsprevalensen för narkotikaanvändning mellan 1995 och 2003. Sedan 2003 har den genomsnittliga prevalensen legat stabilt på 19 % fram till år 2015, för att därefter minska till 17 % år 2019 och ytterligare till 14 % år 2024.

Länder som uppvisar en oavbruten ökning över flera Espad-omgångar är Norge, där andelen har ökat sedan 2011, och Montenegro, där andelen har ökat stadigt sedan 2007 då Espad-datainsamlingen inleddes i respektive land.

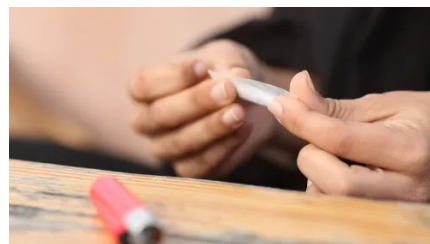
Liknande trender observerades mellan 1995 och 2019 för flickor och pojkar, där den genomsnittliga andelen för flickor konsekvent var 5–6 procentenheter lägre än för pojkar. Mellan 2019 och 2024 minskade dock skillnaden till rekordlåga 2 procentenheter. När man tittar på enskilda länder uppvisar de flesta Espad-länderna antingen parallella eller konvergerande trender mellan pojkar och flickor.

Användningen av narkotika, med undantag för cannabis, uppnådde sin högsta livstidsprevalens år 2007, följt av en svag nedgång fram till 2019, varefter den har legat på en stabil nivå. Denna övergripande trend döljer dock variationer på nationell nivå. I synnerhet Cypern sticker ut med en betydande ökning sedan 2003, året då Espads datainsamling inleddes där.

Trenden för andelen elever som använder annan narkotika än cannabis är densamma för pojkar och flickor, där flickorna genomgående rapporterar 1 till 2 procentenheter lägre andelar under alla undersökningsår.

Cannabisanvändning

Cannabis är fortfarande den mest använda narkotikatypen i alla Espad-länder. I genomsnitt uppger 12 % av eleverna att de har använt cannabis minst en gång i sitt liv. Den högsta prevalensen observeras i Tjeckien (24 %) och Liechtenstein (23 %), medan den lägsta noteras i Georgien (3,3 %) och Moldavien (2,5 %). Även om den totala könsskillnaden har minskat över tid fortsätter pojkar att rapportera högre cannabisanvändning än flickor i genomsnitt (13 % jämfört med 11 %). Denna trend är tydlig i de flesta länder, särskilt i Ukraina (15 % jämfört med 6,7 %) och Montenegro (13 % jämfört med 6,8 %). Malta sticker dock ut som ett undantag, där cannabisanvändning är vanligare bland flickor (14 %) än bland pojkar (8,6 %).

I genomsnitt uppger 2,4 % av Espad-eleverna att de använde cannabis för första gången när de var 13 år eller yngre. De högsta andelarna noteras i Ukraina (4,9 %) och Tjeckien (4,1 %), medan den lägsta noteras i Moldavien (0,7 %). Tidig användning av cannabis är i allmänhet vanligare bland pojkar än bland flickor, utom på Cypern och Malta samt i Tjeckien, Slovenien, Österrike, Slovakien, Lettland, Tyskland och Liechtenstein.

Cannabis uppfattas som den mest lättillgängliga olagliga substansen, och omkring en av fyra Espad-elever (26 %) anser att den är ganska eller mycket lätt att få tag på. Uppfattningen om tillgänglighet är högst i Danmark, Tyskland och Slovenien (41 %) samt Norge (40 %). Den lägst upplevda tillgängligheten rapporteras däremot i Moldavien (5,3 %), i Ukraina (7,1 %), på Färöarna (11 %) samt i Kosovo och Georgien (12 %). Precis som när det gäller användningsmönster är det mer sannolikt att pojkar än flickor uppfattar cannabis som lättillgängligt (28 % jämfört med 24 %).

När det gäller aktuell användning rapporterar alla Espad-länder prevalensnivåer under 10 %, med de lägsta siffrorna, under 2 %, i Moldavien, Georgien och Rumänien samt på Färöarna. Samtidigt är prevalensen högre i Italien och Slovenien (8,6 %) och Liechtenstein (9,6 %). I de fall där det finns en skillnad mellan könen tenderar pojkar att rapportera en högre aktuell cannabisanvändning än flickor.

Espad bedömer också högriskbruk av cannabis genom Cannabis Abuse Screening Test (CAST), som används på elever som har uppgett att de använt cannabis under det senaste året. Prevalensen för högriskanvändning varierar från under 1 % i Moldavien och Georgien till som högst 5,9 % i Tjeckien och Slovenien. Endast ett fåtal Espad-länder rapporterar betydande skillnader mellan könen när det gäller högriskanvändning av cannabis, och i samtliga fall uppvisar pojkarna högre siffror, utom på Malta, där prevalensen är något högre bland flickorna (4,4 % jämfört med 2,6 %).

Att följa trenderna: hur beteenden har förändrats mellan 1995 och 2024

Under de senaste tre årtiondena har det noterats anmärkningsvärda variationer vad gäller cannabisanvändningen bland europeiska ungdomar. Livstidsprevalensen för cannabisanvändning nådde sin högsta nivå på 18 % 2003 och 2011, men har sedan dess följt en nedåtgående trend och nådde 12 % 2024, vilket är den lägsta nivå som registrerats sedan Espad inleddes 1995.

Aktuell cannabisanvändning har varit relativt stabil över tid och varierat mellan 6,7 % och 7,4 % mellan 1999 och 2019. Uppgifterna för 2024 visar dock en nedgång till 5 %, vilket är en återgång till nivåer som ligger nära dem som observerades 1995 (4,1 %).

Trots en stadig ökning av den upplevda tillgängligheten av cannabis fram till 2019, då 33 % av eleverna uppgav att den var ganska eller mycket lätt att få tag på, sjönk denna siffra plötsligt till 27 % 2024, och närmade sig den nivå som noterades 1995 (26 %).

Användning av andra substanser

Inom ramen för undersökningen samlades också uppgifter om andra substanser in, däribland nya psykoaktiva substanser (NPS), syntetiska droger som är utformad för att efterlikna effekterna av traditionella kontrollerade substanser och samtidigt undvika rättsliga restriktioner, läkemedel, däribland lugnande medel som används utan läkares ordination, smärtstillande medel som används för att bli hög, läkemedel mot uppmärksamhetsstörningar/hyperaktivitet som används utan läkares ordination samt anabola steroider, inhalanter och, för första gången, lustgas.

Bland Espad-eleverna är den genomsnittliga livstidsprevalensen för användning av NPS omkring 3 %, där de högsta siffrorna registrerades i Polen (6,4 %) och Slovenien (6 %), och de lägsta i Nederländerna, i Liechtenstein, på Färöarna och i Moldavien (under 1 %).

Den genomsnittliga livstidsprevalensen för användning av NPS är något högre bland pojkar än flickor (2,8 % jämfört med 2,6 %), även om könsskillnaderna varierar mellan länderna. I 13 länder rapporterar flickor en högre livstidsprevalens för användning av NPS under 2024. De största skillnaderna där flickor har högre prevalens finns på Cypern (6,6 % för flickor jämfört med 2,9 % för pojkar) och i Slovakien (6,4 % jämfört med 4,3 %), medan pojkar i Ukraina rapporterar högre livstidsanvändning än flickor (3,6 % jämfört med 2 %).

När det gäller specifika substanser rapporterar 3,5 % av Espad-eleverna (genomsnitt baserat på uppgifter från 23 av 37 länder) att de har använt syntetiska cannabinoider minst en gång i sitt liv, från 0,7 % i Georgien till 16 % i Slovakien. På samma sätt rapporterar 1,1 % av eleverna att de någon gång har använt syntetiska katinoner (genomsnitt beräknat från 14 av 37 länder), med de högsta siffrorna i Ungern (3,7 %). Livstidsanvändningen av syntetiska opioider varierar mellan 0,6 % i Georgien, på Irland och i Portugal till 2,2 % i Estland, med en genomsnittlig prevalens på 1,1 % (baserat på uppgifter från 15 av 37 länder).

I genomsnitt uppvisar pojkar en något högre prevalens än flickor för alla de tre klasser av nya syntetiska substanser som ingår i undersökningen. De enda undantagen finns på Cypern, där flickor (9,1 %) rapporterar en högre prevalens av syntetiska cannabinoider än pojkar (4,3 %), på Malta (4,7 % bland flickor jämfört med 2,4 % bland pojkar), i Lettland (2,9 % jämfört med 2,6 %) och i Portugal (2,1 % jämfört med 1,7 %). I Ungern rapporterar dessutom flickor en högre livstidsanvändning av både syntetiska cannabinoider (7,9 % jämfört med 5,6 % bland pojkar) och syntetiska katinoner (4,3 % jämfört med 2,9 %).

Livstidsprevalensen för användning av inhalanter ligger i genomsnitt på 6,4 %, med stora skillnader mellan länderna. De högsta nivåerna återfinns i Sverige (17 %) och Liechtenstein (16 %), och de lägsta nivåerna i Kosovo (1,3 %) och Nordmakedonien (2,1 %). Under 2024 är användningen av inhalanter högre bland flickor i genomsnitt (6,7 % bland pojkar jämfört med 7,9 % bland flickor), och den är högre än för pojkar i

25 av 37 Espad-länder. För första gången har användningen av lustgas undersökts bland Espad-elever i 18 länder, och i genomsnitt 3,1 % rapporterade användning vid något tillfälle. Den högsta prevalensen noteras i Bulgarien (9,4 %) och Liechtenstein (7,2 %), där båda länderna uppvisar högre siffror för flickor än för pojkar.

Omkring 2,2 % av Espad-eleverna uppger att de använde inhalanter för första gången när de var 13 år eller yngre, med betydande skillnader mellan länderna. Tidig debut av inhalanter varierar från mindre än 1 % av eleverna i Portugal (0,3 %) och Italien (0,4 %) till 5 % eller mer i Tyskland (5,9 %) och Slovenien (5 %).

Livstidsanvändning av receptbelagda läkemedel som används på ett icke förskrivet sätt är i genomsnitt 14 % i Espad-länderna, med högre nivåer bland flickor (16 %) än pojkar (11 %). Den högsta prevalensen noteras i Litauen (29 % totalt, 36 % bland flickor).

Bland de olika kategorierna av läkemedel är det vanligast att använda receptfria lugnande medel (8,5 %), följt av smärtstillande medel för att bli hög, vilket rapporterades av 6,9 % av eleverna i genomsnitt. Totalt sett rapporterar 3,4 % av eleverna att de använder läkemedel mot uppmärksamhetsstörningar/hyperaktivitet, som ingår i 2024 års Espad-undersökning för första gången i ett urval av 18 länder. Inom alla kategorier är läkemedelsanvändningen i allmänhet högre bland flickor, med undantag för i Bulgarien, där pojkar rapporterar högre användning av alla typer av läkemedel; på Färöarna och på Irland för lugnande medel; på Cypern samt i Bulgarien, Grekland, Italien, Ukraina, Georgien, Norge och Spanien för smärtstillande medel; och i Danmark och Kosovo för läkemedel mot uppmärksamhetsstörningar/hyperaktivitet.

I genomsnitt anser 19 % av eleverna att receptbelagda lugnande medel är ganska eller mycket lätta att få tag på utan att ha ett recept, och den högsta upplevda tillgängligheten noteras i Polen (49 %), Danmark (39 %) och Tjeckien (38 %). Den lägsta upplevda tillgängligheten av läkemedel finns i Moldavien (3,4 %) och Ukraina (5,9 %). Flickor i alla länder är mer benägna att uppfatta lugnande medel som lättillgängliga, utom i Monaco, Nordmakedonien, Moldavien och Lettland, där pojkar rapporterar högre upplevd tillgänglighet.

Ett relativt litet antal elever i Espad-länderna rapporterar användning av anabola steroider, med ett genomsnitt på 1,5 %. Den högsta andelen rapporteras på Cypern (4,2 %), och därefter i Polen (3,3 %) och Ukraina (2,8 %). Sannolikheten att använda anabola steroider är generellt sett större bland pojkar än bland flickor.

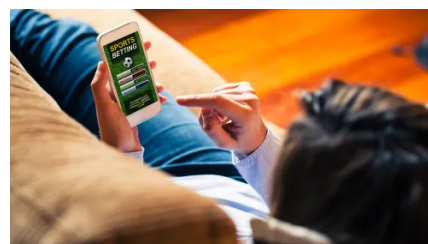
Att följa trenderna: hur beteenden har förändrats mellan 1995 och 2024

Livstidsanvändningen av inhalanter bland europeiska ungdomar följde en ökande trend fram till 2011, varefter den har minskat. I dag är prevalensen ungefär densamma som i mitten av 1990-talet. Den allt mindre skillnaden mellan könen som observerades mellan 2011 och 2019 var större 2024, och en majoritet av länderna uppvisar nu en högre prevalens av inhalanter bland flickor. Trenderna varierar dock mellan Espad-länderna. Medan vissa länder, som Bulgarien, Finland, Island, Italien och Sverige, rapporterar en betydande ökning av användningen av inhalanter sedan 2011, särskilt mellan 2019 och 2024, har andra, som Kroatien, Tjeckien, Estland, Lettland och Portugal, rapporterat en minskning.

Trender i användningen av receptbelagda läkemedel som används på ett icke förskrivet sätt beror ofta på uppsättningen av de läkemedel som ingår. På det hela taget har livstidsanvändningen av lugnande medel ökat i hela Europa bland både pojkar och flickor, med märkbara öknings i Österrike, Tyskland, Litauen, Norge, Sverige och Ukraina samt på Island. Flickor har konsekvent rapporterat högre läkemedelsanvändning över tid.

Spel om pengar

I genomsnitt uppger 23 % av Espad-eleverna att de har spelat om pengar under de senaste 12 månaderna, antingen på plats eller online, till exempel genom spelautomater, kort- eller tärningsspel, lotterier eller vadslagning avseende sport eller djurkapplöpningar.

Italien har den högsta förekomsten av spel om pengar bland elever (45 %), följt av Island (41 %) och Grekland (36 %), medan den lägsta andelen observeras i Georgien (9,5 %).

Pojkar rapporterar betydligt högre prevalenser av spel om pengar än flickor, både i genomsnitt (29 % jämfört med 16 %) och i de flesta länder. Det enda undantaget är Island, där prevalensen är nästan densamma; 42 % av pojkarna och 41 % av flickorna rapporterar att de har spelat om pengar under de senaste 12 månaderna.

Bland de Espad-elever som uppger att de har spelat om pengar under det senaste året valde de allra flesta (85 %) att spela på fysiska platser, som barer och klubbar. Denna andel varierar från 68 % i Sverige till 98 % i Italien och 97 % på Cypern. Även om prevalensen av landbaserat spelande bland pojkar är nästan dubbelt så hög som bland flickor (25 % jämfört med 14 %), är andelen som spelar på fysiska platser i genomsnitt något högre bland flickor (86 %) än bland pojkar (84 %), med endast måttliga könsskillnader i de flesta länder.

Ungefär två av tre (65 %) Espad-elever som rapporterar att de har spelat om pengar under det senaste året gjorde det via onlineplattformar, antingen uteslutande eller i kombination med fysiska platser. De största andelarna noteras i Sverige (81 %), i Slovenien (77 %), i Kosovo (76 %), på Island (75 %), i Montenegro (75 %), i Bulgarien och Slovakien (74 % vardera), medan de minsta

andelarna noteras i Italien (28 %) och Spanien (44 %). Prevalensen för onlinespel bland pojkar (20 %) är mer än dubbelt så stor som bland flickor (8,7 %). Även bland de elever som rapporterar att de har spelat för pengar under det senaste året är andelen som väljer att göra det online högre bland pojkar (70 %) än bland flickor (54 %). Till skillnad från landbaserat spelande varierar skillnaderna mellan könen stort mellan länder. Störst är skillnaden mellan könen i Portugal (80 % bland pojkar jämfört med 43 % bland flickor), medan inga eller mycket små skillnader mellan könen finns i Nordmakedonien, Kosovo, Moldavien, Spanien, Tyskland och Liechtenstein samt på Island.

Espad bedömer också förekomsten av ett eventuellt skadligt spelbeteende med hjälp av screeninginstrumentet Lie/Bet, som används på elever som uppger att de har spelat om pengar under det senaste året. Andelen elever som spelar om pengar och uppvisar ett potentiellt skadligt spelbeteende varierar från mindre än 5 % i Liechtenstein, Tjeckien och Monaco samt på Färöarna till som högst 22 % i Kosovo. I genomsnitt och i de allra flesta länder är andelen elever som spelar om pengar och uppvisar ett potentiellt skadligt beteende högst bland pojkar (11 % jämfört med 4,6 % bland flickor), men detta är inte fallet på Malta (7,1 % jämfört med 3,7 %) och Cypern (8,3 % jämfört med 5 %).

Att följa trenderna: hur beteenden har förändrats mellan 2015 och 2024

Även om många europeiska länder har infört striktare spelbestämmelser under de senaste åren, med ett ökat fokus på att skydda minderåriga, har spel om pengar bland europeiska ungdomar legat på stabila nivåer sedan Espad först började undersöka frågan 2015. Betydande förändringar har dock skett över tid.

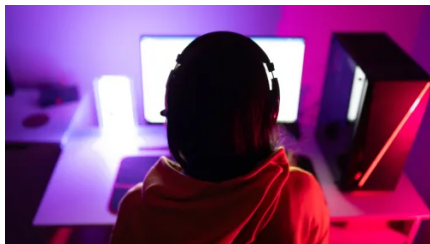
I synnerhet har spelandet om pengar bland pojkar minskat något, från 32 % 2015 till 30 % 2024, medan det har ökat något bland flickor, från 14 % till 16 % under samma period.

Onlinespel har ökat kraftigt och prevalensen har stigit från 7,9 % 2019 till 14 % 2024. Skillnaden mellan könen när det gäller onlinespel kvarstår, men deltagandet har ökat med mer än hälften bland pojkar (från 13 % 2019 till 20 % 2024) och tredubblats bland flickor (från 2,7 % 2019 till 8,7 % 2024).

Andelen elever som spelar och har en potentiellt skadlig spelprofil har ökat markant och nästan fördubblats från 4,7 % 2019 till 8,5 % 2024. Även om denna andel fortfarande är mycket högre bland pojkarna är ökningen mer uttalad bland flickorna.

Dessa siffror belyser det föränderliga landskapet för ungdomars spelande, särskilt den ökande betydelsen av onlinespel och den förändrade könsdynamiken, vilket kräver kontinuerliga undersökningar och skräddarsydda insatser.

Spel och sociala medier

Totalt sett rapporterar 80 % av Espad-eleverna att de har spelat datorspel minst en gång under den senaste månaden. Cirka 70 % av dem spelade på en vanlig skoldag under de senaste 30 dagarna, medan 77 % spelade på en dag som inte var skoldag. I Espad-länderna är prevalensen av spelande under den senaste månaden lägst i Kosovo (59 %) och Moldavien (66 %), medan de högsta siffrorna rapporteras i Liechtenstein (95 %) och Tyskland (91 %). Pojkar är mer benägna att ägna sig åt spelande än flickor (89 % jämfört med 71 %), vilket återspeglar en konsekvent könsskillnad i olika länder när det gäller spelande. Denna skillnad är särskilt stor i Grekland och på Island, mellan 33 och 35 procentenheter, medan den är minimal eller obefintlig på Cypern, i Ukraina och i Bulgarien (0 till 5 procentenheter).

Av alla Espad-elever uppger 17 % att de i genomsnitt har spelat spel i fyra timmar eller mer en vanlig skoldag under de senaste 30 dagarna, och 32 % under en vanlig dag utan skola. I båda fallen är andelen dubbelt så hög bland pojkar jämfört med flickor.

Espad bedömer också den självupplevda risken i samband med spelande och användning av sociala medier med hjälp av en tregradig skala som utvecklades av Holstein och medarbetare 2014. Enligt författarna indikerar ett resultat på 2 eller 3 en självupplevd hög risk för problem relaterade till spelande och användning av sociala medier.

År 2024 får 22 % av Espad-eleverna resultatet 2–3 på skalan för upplevd spelrisk. Detta mått är lägst i Tjeckien (12 %), Danmark (13 %), Österrike och Finland (14 %) och högst på Cypern (37 %), i Litauen och Nederländerna (båda 31 %).

Totalt sett är pojkar (30 %) mer än dubbelt så benägna än flickor (13 %) att få positiva resultat på skalan för upplevd spelrisk. De största skillnaderna mellan könen observeras i Portugal och Tyskland, där pojkarna överträffar flickorna med 25–26 procentenheter. Skillnaden är däremot minimal på Cypern (minus 1 procentenhet) och till och med omvänd i Nederländerna, där flickorna har 7 procentenheter högre poäng än pojkarna.

När det gäller användningen av sociala medier får nästan hälften av eleverna (47 %) resultatet 2–3 på skalan för upplevd risk vid användning av sociala medier. Den högsta prevalensen finns i Österrike (58 %), Liechtenstein (57 %) och Tyskland (56 %), medan den lägsta rapporteras i Tjeckien (29 %), Ungern och Polen (båda 32 %).

Det är mer sannolikt att flickor (53 %) får ett positivt resultat på skalan för upplevd risk vid användning av sociala medier än pojkar (42 %). I detta fall är könsskillnaderna mindre, mellan 3 och 17 procentenheter, genomgående till förmån för flickorna. De största skillnaderna konstateras på Färöarna, i Liechtenstein och i Slovakien (17 %).

Att följa trenderna: hur beteenden har förändrats mellan 2015 och 2024

De senaste resultaten från Espad visar en betydande ökning av spelandet bland 16-åriga elever över tid, från 47 % 2015 till 80 % 2024. Trenden är särskilt tydlig bland flickor, vars spelprevalens har mer än tredubblats, från 22 % 2015 till 71 % 2024. Pojkar rapporterar genomgående högre spelande, men ökningen är mer gradvis och stiger från 71 % 2015 till 89 % 2024. Den minskande klyftan mellan könen tyder på att spel, som tidigare var en utpräglad manlig aktivitet, har blivit allt vanligare bland flickor.

Förekomsten av upplevd spelrisk har förblivit relativt stabil; den totala andelen steg något från 20 % 2015 till 22 % 2024. Bland pojkarna låg andelen kvar på cirka 30 %, medan den bland flickorna ökade från 9,5 % 2015 till 13 % 2024, vilket är i linje med deras ökande spelande.

Den upplevda problematiska användningen av sociala medier har ökat överlag från 38 % 2015 till 47 % 2024. Ökningen är mer markant bland pojkar, från 30 % till 41 %, medan andelen bland flickor fortsätter att ligga på konstanta höga nivåer med variationer kring 53–54 %.

Psyiskt välbefinnande

I efterdyningarna av covid-19-pandemin och mot bakgrund av pågående konflikter i Europa och Mellanöstern har Espad stärkt sitt fokus på ungdomars psykiska välbefinnande. De långvariga effekterna av social isolering, avbrott i undervisningen och socioekonomisk instabilitet har ökat oron för ungdomars psykiska hälsa.

För att systematiskt bedöma och övervaka denna fråga inkluderade Espad 2024 för första gången välbefinnandeindexet WHO-5, ett validerat mått på psykisk hälsa som baseras på aktuella livserfarenheter. Ett resultat över 50 av 100 anses tyda på gott psykiskt välbefinnande.

I genomsnitt uppger 59 % av eleverna att de har ett gott psykiskt välbefinnande. Regionalt sett återfinns den högsta nivån av välbefinnande i norra Europa, där Färöarna (77 %), Island (75 %) och Danmark (72 %) uppvisar den högsta prevalensen. Det land som har lägst andel självrapporterat välbefinnande är Ukraina (43 %), där ungdomarna sedan 2022 har varit utsatta för traumatiska händelser och begränsad tillgång till psykiatrisk vård, följt av Tjeckien (46 %), Ungern (47 %), Cypern och Polen (49 %).

Det psykiska välbefinnandet tenderar i allmänhet att vara högre bland pojkar än flickor, både i genomsnitt (69 % jämfört med 49 %) och i alla Espad-länder. De största könsskillnaderna noteras i Italien (66 % bland pojkar jämfört med 35 % bland flickor), Polen (64 % bland pojkar jämfört med 33 % bland flickor) och Sverige (78 % bland pojkar jämfört med 48 % bland flickor). De minsta skillnaderna mellan könen finns på Cypern (52 % bland pojkar jämfört med 46 % bland flickor), i Ukraina (48 % bland pojkar jämfört med 39 % bland flickor), på Färöarna (83 % bland pojkar jämfört med 72 % bland flickor) och i Georgien (75 % bland pojkar jämfört med 62 % bland flickor).

Förebyggande insatser

Omkring 72 % av Espad-eleverna uppger att de har deltagit i minst en förebyggande insats under de två år som föregick undersökningen. Insatserna omfattar allt från evenemang som enbart fokuserar på att tillhandahålla information till kompetensbaserade program med interaktiva aktiviteter som är utformade för att utveckla personliga och sociala färdigheter. Detta är den första datainsamlingen som inkluderar information om deltagande i förebyggande program, vilket ger nya insikter om ungdomars deltagande i sådana initiativ. Det är viktigt att understryka att alla förebyggande insatser inte är evidensbaserade.

Mer än hälften av eleverna (56 %) uppger att de har deltagit i informationsevenemang om lagliga och olagliga substanser eller riskbeteenden. Deltagandegraden är högst i Slovakien (77 %) och Ungern (74 %), och lägst i Kosovo (31 %) och Montenegro (38 %).

Alkohol är det ämne som oftast tas upp, och 49 % av eleverna uppger att de har deltagit i relaterade informationsevenemang. På nationell nivå är andelen störst i Slovakien (70 %) och Kroatien (67 %), medan den är minst i Kosovo (18 %).

Tobaksrelaterade evenemang är de näst vanligaste evenemangen, där 38 % av eleverna har deltagit. Högst närvaro noteras i Slovakien och Ungern (59 %), och lägst på Cypern (22 %) och i Georgien (23 %).

Endast 31 % av Espad-eleverna rapporterar, i genomsnitt, att de har deltagit i medvetenhetshöjande evenemang eller informationsevenemang om olagliga substanser. Deltagandet har varit högst i Slovakien (60 %) och på Island (56 %), och lägst i Kosovo (10 %), Georgien och Sverige (båda 11 %).

De ämnen som tas upp mest sällan är icke-narkotikarelaterade riskbeteenden, såsom beroenden kopplade till spel om pengar, datorspel eller internet, där i genomsnitt 28 % av Espad-eleverna uppger att de har deltagit. Den högsta deltagandenivån noteras på Island och i Slovenien (48 %), medan den lägsta noteras i Kosovo (9,4 %).

Flickor rapporterar oftare att de har deltagit i medvetenhetshöjande evenemang eller informationsevenemang om substansrelaterade frågor. När det gäller evenemang med anknytning till beroenden kopplade till spel om pengar, datorspel och internet uppger dock pojkar (30 %) ett större deltagande än flickor (24 %).

När det gäller interaktiva utbildningsaktiviteter, som är en viktig del av det förebyggande arbetet, uppger 55 % av Espad-eleverna att de har deltagit i insatser som fokuserat på att utveckla sociala färdigheter, personliga färdigheter eller mediekunnighet. På nationell nivå varierar deltagandet från 35 % på Färöarna och 36 % i Sverige, till 71 % på Malta och i Spanien och 72 % i Finland.

Den mest rapporterade typen av utbildning fokuserar på sociala färdigheter (41 % i genomsnitt) och syftar till att förbättra interaktion och kommunikation med andra (t.ex. uttrycka känslor,

empati och hantera grupptryck). Finland har den högsta deltagandenivån (64 %), medan Sverige har den lägsta (25 %).

En liknande andel elever (40 %) rapporterar att de har deltagit i utbildning i mediekunnighet, som fokuserar på att kritiskt analysera reklam och medieinnehåll för att känna igen avsedda budskap och minska mottagligheten för manipulation. Dessa utbildningsaktiviteter är vanligast i Finland (60 %) och Danmark (59 %) och minst vanliga i Kosovo (20 %).

Den minst utbredda typen av utbildning är inriktad på att förbättra de personliga färdigheterna och i allmänhet förse eleverna med strategier för att hantera svåra livssituationer på ett hälsosamt sätt, och rapporteras av drygt en tredjedel av Espad-eleverna (36 %). Deltagandet är högst i Litauen (56 %) och på Malta (55 %) och lägst på Färöarna (23 %) och i Sverige (24 %).

Totalt sett är skillnaden mellan könen när det gäller att rapportera deltagande större för dessa insatser, där 60 % av flickorna rapporterar deltagande jämfört med 51 % av pojkarna. Detta mönster är genomgående för alla typer av utbildning.

Medvetenhetshöjande evenemang eller informationsevenemang tenderar att vara mer koncentrerade till Östeuropa, medan kompetensbaserade förebyggande initiativ, som anses kunna vara mer effektiva än medvetenhetshöjande evenemang eller informationsevenemang, är vanligare i Väst- och Sydeuropa.

Deltagande länder

Följande länder deltog i Espad 2024

Österrike, Bulgarien, Kroatien, Cypern, Tjeckien, Danmark, Estland, Färöarna, Finland, Frankrike, Georgien, Tyskland, Grekland, Ungern, Island, Irland, Italien, Kosovo¹, Lettland, Liechtenstein, Litauen, Malta, Moldavien, Monaco, Montenegro, Nederländerna, Nordmakedonien, Norge, Polen, Portugal, Rumänien, Serbien, Slovakien, Slovenien, Spanien, Sverige, Ukraina.

Källdata

De data som används för att generera datavisualiseringar på den här sidan finns nedan, samt i vår [Datakatalog](#). Alla dataset är helt kompatibla med licensen *Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)*. Kommentar för tillskrivande: använd "Europeiska skolundersökningsprojektet för alkohol och narkotika (Espad)".

- [ESPAD 2024 survey summarised results](#)

Om Espad

Europeiska skolundersökningsprojektet för alkohol och narkotika (Espad) är ett samarbete mellan oberoende forskningsteam i över 40 europeiska länder och det största gränsöverskridande forskningsprojektet om ungdomars alkohol- och narkotikaanvändning i världen. Det övergripande syftet med projektet är att upprepade gånger samla in jämförbara uppgifter om substansbruk bland 15–16-åriga elever i så många europeiska länder som möjligt. EUDA är en viktig partner i Espad-projektet.

Mer information finns på [Espads webbplats](#).

Om denna publikation

Rekommenderad källhänvisning: Espad-gruppen (2025), *De viktigaste resultaten från 2024 års europeiska skolundersökningsprojekt för alkohol och narkotika (Espad)*, Europeiska unionens narkotikamyndighet, Lissabon, https://www.euda.europa.eu/publications/data-factsheets/espac-2024-key-findings_en

Identitetsbeteckningar

HTML: TD-01-25-003-SV-Q

ISBN: 978-92-9408-064-6

DOI: 10.2810/8079362

⁽¹⁾ Denna beteckning påverkar inte ståndpunkter om Kosovos status och är i överensstämmelse med FN:s säkerhetsråds resolution 1244/1999 och med Internationella domstolens utlåtande om Kosovos självständighetsförklaring.

Relaterade resurser

- [Informationssida och resultat för samarbetet mellan Espad och EUDA](#)
- [Espads webbplats \[extern webbplats\]](#)
- [Espads dataportal \[extern webbplats\]](#)

This PDF was generated automatically on 17/11/2025 from the web page located at this address: https://www.euda.europa.eu/publications/data-factsheets/espac-2024-key-findings_sv. Some errors may have occurred during this process. For the authoritative and most recent version, we recommend consulting the web page.